

קידום תיעוד עדויות מצולם של שורדי שואה מישראל והעולם

הצעה להחלטה

מחליטים, בהמשך להחלטת ממשלה מס' 3474 מיום 4.5.2008 בנושא הכרה והוקרה של ניצולי שואה ולהחלטת ממשלה מס' 1016 מיום 23.1.2022 בנושא הגדלת השתתפות המדינה בתקציב רשות הזיכרון לשואה ולגבורה "יד ושם" לשנת 2022 (להלן – יד ושם), מתוך הכרה בשואה כאירוע מכונן בתולדות האנושות בכלל והעם היהודי בפרט, מתוך הכרה בחשיבות העמקת הידע ההיסטורי אודות קהילות היהודים שנספו בשואה ובחשיבות העלאת המודעות לסיפורי הגבורה והמאבק של שורדי השואה, על רקע אירועי הכחשת שואה ברחבי העולם ונוכח גילם המבוגר של שורדי השואה החיים כיום המחייב לפעול באופן דחוף בנושא תיעוד עדויותיהם:

1. המשרד לשוויון חברתי יפעל לקידום תכנית הכוללת תיעוד עדויות אישיות מצולם של שורדי שואה בארץ ובעולם לצורך מחקר עתידי, לטובת שימור סיפורים וידע, הנגשת העדויות לציבור בארץ ובעולם וכבסיס לבניית תהליך חינוכי בארץ ובעולם ללימוד השואה ולקחיה למען הדורות הבאים (להלן – התכנית).
2. העדויות ייאספו משורדי שואה שטרם מסרו עדות כלל, משורדי שואה שלא מסרו עדות מצולמת וכן משורדי שואה שמסרו עדות מצולמת וניתן היום לתעד מחדש באמצעים דיגיטליים מתקדמים. הרשות לזכויות ניצולי שואה במשרד לשוויון חברתי תסייע באיתור שורדי שואה המעוניינים לתת עדות מצולמת.
3. תיעוד העדויות ייעשה בסטנדרט שיקבע לאחר התייעצות עם יד ושם.
4. תיעוד העדויות יעסוק בקורות חייהם של שורדי השואה וחיי הקהילה בתקופה שלפני השואה, במהלך השואה וקורותיהם לאחר השואה.
5. העדויות שיצולמו יועברו ליד ושם.
6. בהמשך לשיח שקיים המשרד לשוויון חברתי עם נציגי ממשלת גרמניה והאיחוד האירופי, המשרד יפעל לקדם שיתופי פעולה עמם בביצוע התכנית.
7. תוכנית התיעוד וגביית העדויות, לרבות בכל הנוגע לשמירת מידע ולשימוש בו, ייעשו בכפוף לכל דין.
8. להקים צוות היגוי לתכנית בראשות מנכ"ל המשרד לשוויון חברתי ובהשתתפות נציגי משרד ראש הממשלה, משרד החינוך, משרד החוץ, משרד התפוצות, משרד הרווחה והביטחון החברתי, משרד התרבות והספורט, יד ושם, הרשות לזכויות ניצולי שואה. הצוות ילווה את גיבוש המתווה לביצוע התכנית, החל באיסוף העדויות וכלה בשימוש שיעשה בהן, ויקיים בקרה אחר הביצוע.
9. לצורך ביצוע התכנית, להקצות תקציב לשנת 2022 בסכום כולל של 3.6 מליון ₪, התקציב האמור יאוגם בתקציב המשרד לשוויון חברתי מתקציבי משרדי הממשלה כמפורט להלן:
משרד ראש הממשלה – 500,000 ש"ח

המשרד לשוויון חברתי – 1,000,000 ש"ח

משרד החינוך – 500,000 ש"ח

משרד התפוצות – 500,000 ₪

משרד החוץ – 500,000 ש"ח

משרד הרווחה והביטחון החברתי, 500,000 ש"ח

משרד התרבות והספורט – 100,000 ש"ח

10. המשרד לשוויון חברתי יפעל לקדם תוך 90 ימים הצעת החלטה לממשלה על איגום משאבים ממשרדי הממשלה לשנת 2023 לצורך ביצוע התכנית.

דברי הסבר

רקע כללי

מחקרים שנעשו בשנים האחרונות מראים תמונה עגומה של צעירים בעולם אשר לא שמעו על השואה. סקר שנערך ב-50 מדינות בארה"ב, הראה כי 63% מהצעירים (גיל 18-39) כלל לא יודעים ששישה מיליון יהודים נרצחו על ידי הנאצים בשואה. קרוב ל-25% מהם האמינו שהשואה היא מיתוס, הגזמה, או שהם לא בטוחים. סקר דומה שנערך באירופה הראה כי אחד מכל חמישה אנשים (גילאי 18-34) אמר שהוא מעולם לא שמע על השואה. כלומר חמישית מהאוכלוסייה הצעירה ביבשת שבה התרחשו הרציחות לא מודע להיסטוריה (הלא רחוקה) שלה.

דברים אלו מדגישים הצורך הממשי והמוחשי בשימור זיכרון השואה ושימור הסיפורים מפי השורדים עצמם. אחד האתגרים המרכזיים בשימור זיכרון השואה בשנים האחרונות, הינו מחסור ממשי בעדים ועדויות ממקור ראשון. סיפורי העדות, עמדו כל השנים במרכזה של העשייה החינוכית בנושא השואה. הם מורשי סיפורי האמת, כנגד הניסיונות להכחיש או לשכוח. אנשי העדות מאפשרים ללמוד את סיפור השואה מתוך קרבה ומרחק בו זמנית וממחישים את משמעותו של המספר הכללי. המחסור בעדים חיים אשר ילך ויעמיק במשך השנים הבאות מהווה אתגר משמעותי בשימור זיכרון השואה אשר יצריך במובנים מסוימים בחינה מחודשת של הדרך בה מלמדים את נושא השואה ועוסקים בזיכרונה.

לנוכח גילם המבוגר של ניצולי השואה החיים כיום, זו היא ההזדמנות האחרונה להצליח לגבות מהשורדים עדות מצולמת ואיכותית שתוכל לשמש את הדורות הבאים כדי שהסיפורים לא ישכחו.

אשר על כן, מובאת לאישור הממשלה תכנית לאיסוף עדויות מצולמות של שורדי שואה בארץ ובעולם לצורך מחקר עתידי, לטובת שימור סיפורים וידע, הנגשת העדויות לציבור בארץ ובעולם וכבסיס לבניית תהליך חינוכי בארץ ובעולם ללימוד השואה ולקחיה למען הדורות הבאים.

תקציב

כמפורט בהצעה להחלטה

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

אין השפעה

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

ראש הממשלה ושר החוץ – מאשר
שרת החינוך – מאשרת

שר הרווחה והביטחון חברתי – מאשר
שר התפוצות - מאשר
שר התרבות והספורט - מאשר

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת ממשלה מס' 3474 מיום 4.5.2008
החלטת ממשלה מס' 1016 מיום 23.1.2022

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצורפת חוות דעת.

סיווגים

סיווג ראשי: 01 ביצועי ;
תחום פעולה עיקרי : 02 חברה וכלכלה ;

מגישה: השרה לשוויון חברתי

כ"ג בחשון התשפ"ג
17 בנובמבר 2022

ירושלים, כ"ג חשוון, תשפ"ג
17 נובמבר, 2022

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה:

קידום תיעוד עדויות מצולם של שורדי שואה מישראל והעולם

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

מוצע לקבוע כי המשרד לשוויון חברתי (להלן – המשרד) יפעל לקידום תכנית הכוללת תיעוד עדויות אישיות מצולם של שורדי שואה בארץ ובעולם לצורך מחקר עתידי, לטובת שימור סיפורים וידע, הנגשת העדויות לציבור בארץ ובעולם וכבסיס לבניית תהליך חינוכי בארץ ובעולם ללימוד השואה ולקחיה למען הדורות הבאים (להלן – התכנית), וזאת על פי כלל הפרטים המפורטים בהצעה להחלטה.

בהמשך לשיח שקיים המשרד לשוויון חברתי עם נציגי ממשלת גרמניה והאיחוד האירופי, מוצע כי המשרד יפעל לקדם שיתופי פעולה עמם בביצוע התכנית.

עוד מוצע להקים צוות היגוי שהרכבו מפורט בהצעה להחלטה שילווה את גיבוש המתווה לביצוע התכנית, החל באיסוף העדויות וכלה בשימוש שיעשה בהן, ויקיים בקרה אחר הביצוע.

לצורך ביצוע התכנית, יאוגם תקציב לשנת 2022 ממשרדי ממשלה שונים כמפורט בהצעה להחלטה, והמשרד יפעל לקדם הצעת החלטה לממשלה על איגום משאבים ממשרדי הממשלה לשנת 2023.

כאמור בהצעת ההחלטה, תוכנית התיעוד וגביית העדויות, לרבות בכל הנוגע לשמירת מידע ולשימוש בו, ייעשו בכפוף לכל דין.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

הצעת החלטה זו מובאת לאישור הממשלה בשעה שזו מכהנת כממשלה יוצאת עד לכינון ממשלה חדשה. בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון והנחיות היועצת המשפטית לממשלה קבלת החלטות בעת הזו מחייבת איזון בין חובת האיפוק בעשייה של הממשלה היוצאת לבין הצורך בעשייה ובשמירה על רציפות הפעילות הממשלתית. בהתאם לפסיקה, מתחם הסבירות לעניין זה נבחן בשים לב למאפייניה של הסמכות הקונקרטית המופעלת ובהתחשב באיזון הנדרש בין הצורך בעשייה לבין הדרישה לנהוג באיפוק בהפעלת הסמכויות לגבי כל אותם עניינים שאין כורח ודחיפות מיוחדת לפעול בהם בתקופה זו.

בהתאם למידע שנמסר הצעת ההחלטה היא תוצר של עבודת מטה מקצועית – נעשתה עבודה בת מספר חודשים אל מול ממשלת גרמניה והן מול גורמים רלוונטיים נוספים (ועידת התביעות, הרשות לזכויות ניצולי שואה, יד ושם ועוד) בכדי להביא החלטה זו לבשלות. יצוין, כי לאחר שתאושר ההחלטה תידרש עבודה על גיבוש התכנית עצמה ואופן הוצאתה לפועל. יחד עם זאת, הבשילו התנאים לקבל החלטה על המסגרת הכללית, דבר שיתן דחיפה ממשלתית חשובה ונדרשת בעיקר בהיתן השותפות האפשרית מול ממשלת גרמניה, האיחוד האירופי ואף פילנתרופיה בקרב העם היהודי שהביעו עניין ורצון.

ביחס לשיקולי הדחיפות והחיוניות בקבלת הצעת ההחלטה נמסר – בכל יום נפטרים למעלה מ-40 ניצולי שואה בממוצע. גילם הממוצע של ניצולי השואה החיים הוא למעלה מ-85 וסביר להניח שכל יום שעובר הסיכויים לאיתור ניצולי שואה היכולים קוגניטיבית, פיזית ורגשית לתת עדות הולך ופוחת.

יתר על כן, ישנה שעת רצון בקרב ממשלת גרמניה בהצהרה שבכתב ובעל פה והן אף בדיונים שבעל פה מנציבות האיחוד האירופאי לקחת חלק בתכנית האמורה. התנאי שהוצב לכך הוא כי גם ממשלת ישראל תיקח חלק פעיל בפרוייקט, והשתתפות זו תוכל להתבטא גם בהחלטת הממשלה. דחייה של הקשר עם ממשלת גרמניה עלול להעמיד בסכנה את מיסוד הקשר מולם ולפגום בהקמת הפרוייקט (בעיקר בחלק הקשור לאיתור ותיעוד ניצולים משאר העולם והן פגיעה בתקציב לטובת הפרוייקט).

אשר לחשש מפני שיקולים תעמולתיים מובן כי זה פוחת משמעותית לנוכח העברת ההצעה בעת הזו, כבר לאחר מועד הבחירות לכנסת, וממילא ענייננו בנושא קונצנזואלי שאינו צפוי לעורר מחלוקת ציבורית.

עם זאת, נוכח המועד בו מובאת הצעת ההחלטה לאישור הממשלה, ערב הקמת ממשלה חדשה, הולך מתחם הסבירות בגדרו פועלת הממשלה היוצאת והופך צר יותר, ומשכך נדרש לצמצם ככל הניתן את מידת כבילת שיקול דעתה של הממשלה החדשה ולפעול באופן הנותן מענה אך לצורך המיידי והחיוני בעת הזו. לאר האמור, כוללת הצעה זו איגום משאבים מצומצם, לשנת 2022, קרי – למשך כחודש ומחצה ממועד העברת ההחלטה.

בשים לב לכל האמור לעיל ובפרט למאמצים שנעשו לצמצום מידת כבילת שיקול הדעת של הממשלה הבאה, וכן לנושא הקונצנזואלי והחשוב בו מדובר, כמו גם לדחיפות שהוצגה, ניתן לומר כי קבלת ההחלטה נמצאת במתחם הסבירות הנתון לממשלה גם בעת הזו.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שההצעה נוגעת להם:

הצעת ההחלטה הופצה ליועצים המשפטיים הרלוונטיים.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

אני מאשר כי אין מניעה משפטית לאישור הצעת ההחלטה.

סורל הרלב, עו"ד
היועץ המשפטי